

I. ASPECTE TEORETICE

PRIVIND INSTITUȚIILE DE CREDIT ȘI ORGANIZAREA CONTABILITĂȚII LA NIVELUL ACESTORA

1.1. INSTITUȚIILE DE CREDIT – DEFINIȚIE, CLASIFICARE, ACTIVITĂȚI PRINCIPALE

Instituțiile de credit sunt persoane juridice române, care se constituie și funcționează numai pe baza autorizației emise de Banca Națională a României, iar activitatea lor constă preponderent în atragerea de depozite sau de alte fonduri rambursabile de la public, respectiv în acordarea de credite în cont propriu.

Instituțiile de credit se pot constitui și funcționa în una din următoarele categorii:

- **bănci** - instituții de credit cu vocație universală;
- **organizații cooperatiste de credit** - persoane juridice române, sunt asociații autonome, apolitice și neguvernamentale, care desfășoară activități specifice instituțiilor de credit, în scopul într-ajutorării membrilor acestora;
- **bănci de economisire și creditare în domeniul locativ** - instituții de credit specializate în finanțarea pe termen lung a domeniului locativ, al căror obiect principal de activitate constă în economisirea și creditarea în sistem colectiv pentru domeniul locativ;
- **bănci de credit ipotecar** - instituții de credit specializate, al căror obiect principal de activitate îl constituie desfășurarea cu titlu profesional a activității de acordare de credite ipotecare pentru investiții imobiliare și atragerea de fonduri rambursabile de la public prin emisiune de obligațiuni ipotecare.

Instituțiile de credit pot desfășura, în limita autorizației acordate, următoarele activități¹:

- a) atragere de depozite și de alte fonduri rambursabile;
- b) acordare de credite, incluzând printre altele: credite de consum, credite ipotecare, factoring cu sau fără regres, finanțarea tranzacțiilor comerciale, inclusiv forfetare;

¹ OUG 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, art. 18, alin. (1)

c) leasing financiar;

d) servicii de plată, si anume²:

- servicii care permit depunerea de numerar într-un cont de plăți, precum și toate operațiunile necesare pentru funcționarea contului de plăți;
- servicii care permit retrageri de numerar dintr-un cont de plăți, precum și toate operațiunile necesare pentru funcționarea contului de plăți;
- efectuarea următoarelor operațiuni de plată în cazul în care fondurile nu sunt acoperite printr-o linie de credit: debitări directe, inclusiv debitări directe singulare, operațiuni de plată printr-un card de plată sau un dispozitiv similar, operațiuni de transfer-credit, inclusiv operațiuni cu ordine de plată programată;
- efectuarea următoarelor operațiuni de plată în cazul în care fondurile sunt acoperite printr-o linie de credit deschisă pentru un utilizator al serviciilor de plată: debitări directe, inclusiv debitări directe singulare, operațiuni de plată printr-un card de plată sau un dispozitiv similar, operațiuni de transfer-credit, inclusiv ordine de plată programată;
- emiterea și/sau acceptarea la plată a instrumentelor de plată;
- remiterea de bani;
- efectuarea operațiunilor de plată în care consimțământul plătitorului pentru realizarea unei operațiuni de plată este dat prin intermediul oricăror mijloace de telecomunicație, digitale sau informatice, și plata este efectuată către operatorul sistemului sau rețelei informatice ori de telecomunicații care acționează exclusiv ca intermediar între utilizatorul serviciilor de plată și furnizorul bunurilor și serviciilor;

e) emiterea si administrarea altor mijloace de plată, cum ar fi cecuri, cambii și bilete la ordin, în măsura în care nu se încadrează la lit. d);

f) emitere de garanții și asumare de angajamente;

g) tranzacționare în cont propriu și/sau pe contul clienților, în condițiile legii, cu:

- instrumente ale pieței monetare, cum ar fi: cecuri, cambii, bilete la ordin, certificate de depozit;
- valută;
- contracte futures și options financiare;
- instrumente având la bază cursul de schimb și rata dobânzii;
- valori mobiliare și alte instrumente financiare transferabile;

² OUG 113/2009 privind serviciile de plată, art. 8

h) participare la emisiunea de valori mobiliare și alte instrumente financiare, prin subscrierea și plasamentul acestora ori prin plasament și prestarea de servicii legate de astfel de emisiuni;

i) servicii de consultanță cu privire la structura capitalului, strategia de afaceri și alte aspecte legate de afaceri comerciale, servicii legate de fuziuni și achiziții și prestarea altor servicii de consultanță;

j) administrare de portofolii și consultanță legată de aceasta;

k) custodie și administrare de instrumente financiare;

l) intermediere pe piața interbancară;

m) prestare de servicii privind furnizarea de date și referințe în domeniul creditării;

n) închiriere de casete de siguranță;

o) emiteri de monedă electronică;

p) operațiuni cu metale, pietre prețioase și obiecte confecționate din acestea;

q) dobândirea de participații la capitalul altor entități;

r) orice alte activități sau servicii, în măsura în care acestea se circumscriu domeniului financiar, cu respectarea prevederilor legale speciale care reglementează respectivele activități, dacă este cazul.

Instituțiile de credit, persoane juridice române, și sucursalele instituțiilor de credit din state terțe se pot constitui și pot funcționa pe teritoriul României numai pe baza autorizației emise de Banca Națională a României.³

1.2. ORGANIZAREA CONTABILITĂȚII INSTITUȚIILOR DE CREDIT

Contabilitatea se conduce în partidă dublă și este o activitate specializată în măsurarea, evaluarea, cunoașterea, gestiunea și controlul activelor, datoriilor și capitalurilor proprii, precum și a rezultatelor obținute de către instituțiile de credit.

Instituțiile de credit trebuie să organizeze și să conducă contabilitatea în conformitate cu prevederile Legii contabilității nr. 82/1991, republicată. Organizarea contabilității unei instituții de credit, revine administratorului acesteia sau persoanei care are obligația gestionării instituției de credit.

În acest scop, administratorul sau persoana care are obligația gestionării instituției de credit trebuie să asigure, potrivit legii, condițiile necesare pentru:

³ Regulament nr. 11 din 13/11/2007 privind autorizarea instituțiilor de credit, persoane juridice române, și a sucursalelor din România ale instituțiilor de credit din state terțe cu modificările și completările ulterioare, art. 1, alin. (1)

- întocmirea documentelor justificative privind operațiile economice;
- organizarea și ținerea corectă și la zi a contabilității;
- organizarea și efectuarea inventarierii elementelor de activ, datorii, capitaluri proprii și elementelor înregistrate în conturi în afara bilanțului, precum și valorificarea rezultatelor acesteia; respectarea regulilor de întocmire a situațiilor financiare, publicarea și depunerea la termen a acestora la autoritățile competente;
- păstrarea documentelor justificative, a registrelor și situațiilor financiare și organizarea contabilității de gestiune adaptată la specificul instituției de credit.

Contabilitatea instituțiilor de credit poate fi organizată în compartimente de specialitate distincte conduse de directorul economic, contabilul șef sau o altă persoană împuternicită să îndeplinească această funcție.

Există și posibilitatea organizării și ținerii contabilității instituțiilor de credit de către persoane juridice autorizate, situație în care responsabilitatea privind modul de ținere a contabilității revine acestora. Relațiile dintre instituția de credit și persoana care va asigura organizarea și conducerea contabilității se stabilesc printr-un contract de prestări servicii.

Răspunderea pentru aplicarea necorespunzătoare a reglementărilor contabile revine directorului economic, contabilului-șef sau altei persoane împuternicite să îndeplinească această funcție, împreună cu personalul din subordine. În cazul în care contabilitatea este condusă pe bază de contract de prestări de servicii, încheiat cu persoane fizice sau juridice, autorizate potrivit legii, membre ale Corpului Experților Contabili și Contabililor Autorizați din România, răspunderea pentru conducerea contabilității revine acestora, potrivit legii și prevederilor contractuale.

Contabilitatea se ține în limba română și în moneda națională. Contabilitatea operațiunilor efectuate în valută se ține atât în moneda națională, cât și în valută.

Contabilitatea immobilizărilor se ține pe categorii și pe fiecare obiect de evidență.

Contabilitatea stocurilor se ține cantitativ și valoric sau numai valoric, în condițiile stabilite de reglementările legale.

Înregistrarea, evaluarea și prezentarea elementelor de natura activelor, datoriilor și capitalurilor proprii se efectuează conform reglementărilor contabile aplicabile.

Valoarea acțiunilor emise sau a altor titluri, precum și vărsămintele efectuate în contul capitalului subscris se reflectă distinct în contabilitate.

Contabilitatea clienților și furnizorilor, a celorlalte creanțe și obligații se ține pe categorii, precum și pe fiecare persoană fizică sau juridică.

Contabilitatea cheltuielilor se ține pe feluri de cheltuieli, după natura sau destinația lor, după caz.

Contabilitatea veniturilor se ține pe feluri de venituri, după natura sau sursa lor, după caz.

Subunitățile fără personalitate juridică, respectiv sucursale, agenții, reprezentanțe sau alte asemenea unități fără personalitate juridică, înființate potrivit legii, care aparțin instituțiilor de credit, persoane juridice române, organizează și conduc contabilitatea proprie la nivel de bilanță de verificare, dacă sunt împuternicite în acest sens de către conducerea instituției de credit, fără a întocmi situații financiare, astfel încât aceasta să permită determinarea informațiilor și a obligațiilor prevăzute de lege, iar persoanele juridice cărora le aparțin să poată întocmi situații financiare anuale.

Instituțiile de credit care au subunități fără personalitate juridică organizează și conduc contabilitatea astfel încât să fie disponibile informațiile necesare privind activitatea desfășurată de aceste subunități.

1.3. DOCUMENTELE UTILIZATE DE INSTITUȚIILE DE CREDIT

Instituțiile de credit au obligația de a întocmi documente justificative pentru reflectarea în contabilitate a operațiilor economice. **Documentele justificative** trebuie să cuprindă următoarele elemente principale:

- denumirea documentului;
- denumirea/numele și prenumele și, după caz, sediul persoanei juridice/adresa persoanei fizice care întocmește documentul;
- numărul documentului și data întocmirii acestuia;
- menționarea părților care participă la efectuarea operațiunii economico-financiare (când este cazul);
- conținutul operațiunii economico-financiare și, atunci când este necesar, temeiul legal al efectuării acesteia;
- datele cantitative și valorice aferente operațiunii economico-financiare efectuate, după caz;
- numele și prenumele, precum și semnăturile persoanelor care răspund de efectuarea operațiunii economico-financiare.⁴

⁴ OMFP 2634/2015 privind documentele financiar - contabile

Informațiile consemnate în documentele justificative sunt înregistrate în contabilitate, prelucrate, centralizate cu ajutorul **documentelor contabile**, precum note, fișe, registre, jurnale etc., care trebuie să cuprindă elemente cu privire la:

- denumirea entității;
- data întocmirii documentului contabil;
- felul, numărul și data documentului justificativ;
- sumele corespunzătoare operațiunilor efectuate;
- conturile sintetice și analitice debitoare și creditoare;
- semnătura persoanei responsabile cu întocmirea documentelor contabile.

Legea contabilității nr. 82/1991 obligă instituțiile de credit să întocmească următoarele registre: Registrul Jurnal, Registrul „Cartea mare”, Registrul inventar.

Înregistrarea cronologică, în ordinea succesiunii documentelor justificative, și sistematică, în conturi sintetice și analitice, a operațiunilor economice se realizează cu ajutorul Registrului Jurnal și a Registrului Cartea mare.

Registrul-jurnal este un document contabil obligatoriu în care se înregistrează, în mod cronologic, toate operațiunile economico-financiare. Este prezentat sub forma unui registru-jurnal general și a unor registre-jurnal auxiliare.

Principalele registre-jurnal auxiliare utilizate sunt „Jurnalul operațiunilor” și „Recapitulația pe conturi a jurnalelor operațiunilor”.

Înregistrările operațiunilor economico-financiare în registrele-jurnal au la bază elemente cu privire la: felul, numărul și data documentului justificativ, explicațiile privind operațiunile respective și conturile debitoare și creditoare în care s-au înregistrat sumele corespunzătoare operațiunilor efectuate.

Registrul „Cartea mare” este un registru contabil obligatoriu în care se înscriu lunar, direct, pentru fiecare cont, înregistrările efectuate în registrul-jurnal auxiliar („Recapitulația pe conturi a jurnalelor operațiunilor”), stabilindu-se situația fiecărui cont, respectiv soldul inițial, rulajele debitoare, rulajele creditoare și soldurile finale. Registrul „Cartea mare” stă la baza întocmirii balanței de verificare.

Registrul-jurnal și registrul „Cartea mare” trebuie să reflecte toate operațiunile efectuate de o instituție de credit, la nivelul centralei acesteia, precum și la nivelul fiecărei subunități și se întocmesc de centrală, pentru operațiunile proprii, și de subunitățile care au fost împuternicite în acest sens de conducerea unității. În situațiile în care una sau mai multe subunități ale instituției de credit nu au fost împuternicite de către conducerea acesteia să întocmească Registrul-jurnal

și registrul „Cartea mare”, operațiunile efectuate de către subunitățile în cauză trebuie să se reflecte în registrele întocmite de o altă subunitate a instituției de credit sau de către centrala acesteia.

Instituțiile de credit au obligația să efectueze inventarierea generală a elementelor de natura activelor, datoriilor și capitalurilor proprii deținute la începutul activității, cel puțin o dată în cursul exercițiului financiar, precum și în cazul fuziunii, divizării sau lichidării și în alte situații prevăzute de lege. Rezultatul inventarierii se va reflecta în Registrul inventar.

Registrul-inventar este un document contabil obligatoriu în care se înregistrează toate elementele de activ, datorii, capitaluri proprii și elementele înregistrate în conturi în afara bilanțului, grupate în funcție de natura lor, inventariate de instituția de credit potrivit normelor legale. În acest registru se înscriu, într-o formă recapitulativă, elementele inventariate după natura lor, suficient de detaliate, pentru a putea justifica fiecare post din situația poziției financiare.

Registrul-inventar se întocmește la nivelul fiecărei subunități a instituției de credit, precum și, centralizat.

Elementele înscrise în Registrul-inventar au la bază listele de inventariere sau alte documente care justifică conținutul fiecărui post din situația poziției financiare.

Verificarea exactității înregistrărilor contabile și controlul concordanței dintre contabilitatea sintetică și cea analitică se realizează cu ajutorul **balanței de verificare**. Balanța de verificare fiind și principalul instrument pe baza căruia se întocmesc situațiile financiare.

Balanța de verificare se întocmește obligatoriu lunar și ori de câte ori se consideră necesar, are 4 serii de egalități și cuprinde, pentru toate conturile unității instituției de credit, următoarele elemente: simbolul și denumirea conturilor (în ordinea din planul de conturi), soldurile inițiale debitoare și creditoare, rulajele lunare curente debitoare și creditoare, rulajele cumulate debitoare și creditoare, soldurile finale debitoare și creditoare.

Cu ajutorul balanței de verificare se verifică corelațiile dintre egalitățile generate de dubla înregistrare a operațiunilor economico-financiare în contabilitate, respectiv concordanța dintre totalul înregistrărilor din Registrul-jurnal și totalul rulajelor debitoare și totalul rulajelor creditoare din balanță, precum și concordanța dintre totalul soldurilor finale debitoare și creditoare din Registrul Cartea mare și totalul soldurilor finale debitoare și creditoare din balanță.